

Дячок С.О.

Інститут педагогіки НАПН України

(Київ, Україна)

РЕДАГУВАННЯ ВІКІПЕДІЇ ЯК ОДНА З ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ТА ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ ГІМНАЗИСТІВ

Анотація. У статті розкрито важливі аспекти щодо редагування Вікіпедії як однієї із інноваційних форм вивчення літератури. Розширено інформаційне поле щодо кращого залучення здобувачів освіти до редагування Вікіпедії. Продуктивним є зауваження про те, що правильне використання цієї інновації забезпечить якісну реалізацію навчальної програми літератури у Новій українській школі та стане вагомим чинником у формуванні конкурентноспроможного креативного випускника освітнього закладу.

Ключові слова: література, читацька грамотність, інновація, Вікіпедія, Нова українська школа.

Annotation. In the article important aspects are revealed concerning Wikipedia edition as one of the innovative ways of Literature studying. It is extended the information field for better involving education obtainers to Wikipedia edition. It is efficiently marked that the correct usage of this innovation will provide qualitative realisation of Literature curricular in the New Ukrainian School and it will become a significant factor in the formation of competitive, creative graduate.

Key words: literature, reading literacy, Innovation, Wikipedia, New Ukrainian school.

Однією з умов формування Нової української школи є впровадження в освітній процес інноваційних технологій, що зменшують навантаження і оптимізують процес удосконалення освіти. (Нова українська школа, 2016). Саме в умовах інноваційного навчання здобувач / здобувачка освіти сприймає себе позитивно, діє вільно, невимушено, впевнено приймає рішення, розвиває креативність, учиться керувати життєвими ситуаціями.

Світові інновації останніх років у сфері навчання орієнтовані на інтеграцію навчальних предметів. Це зумовлено тим, що в реальному житті застосування тих чи інших галузевих знань ніколи не регламентується чітким розкладом. Проте ця інтеграція в українській освіті, на нашу думку, повинна бути розумною. Щодо викладання літератури, то цей процес заслуговує особливої уваги, оскільки саме «Українська література» – це та дисципліна, в процесі вивчення якої формується національна ідентичність. Адже в умовах європейської інтеграції, світових глобалізаційних зрушень, у країні, процес державотворення в якій і надалі продовжується та ще й підсилюється відстоюванням власної територіальної цінності, для становлення політичної нації необхідні розвинені громадяни-патріоти, яких навчали і навчатимуть висококваліфіковані фахівці. Варто, не втративши своє, активно впроваджувати кращі практики світу. Саме таких, гнучких для сприймання світового, і стійких,

у відстоюванні свого національного, людей має виховувати Нова українська школа.

Благородним ґрунтом для цього є вивчення літератури через редагування вікіпедії.

Цей процес вимагає активності як учителя, так і учня. Тож мета роботи суб'єкта освітнього процесу (редагування вікіпедії), – навчити редагувати вільну енциклопедію через креативний підхід, спрямований на впровадження національних традицій, відродження української культури, звичаїв народу, утвердження патріотизму й національної гордості. Формувати читацьку компетентність, ціннісне ставлення до людини, сенсу її життя, усвідомлення її недоторканості, потреби в самопізнанні, відповідальність за зроблену справу. Розвивати індивідуальність учнів та учениць на основі виявлення та реалізації їхніх природніх задатків та творчого потенціалу, культуру спілкування. Виховувати кращі моральні якості людини, свідомих майбутніх компетентних громадян України, носіїв української національної культури, здатних до саморозвитку, успішної самореалізації.

Навчити редагувати Вікіпедію – це і навчити працювати із великою кількістю джерел, що є важливим у процесі вивчення літератури, розвивати вміння сприймати думки інших, критично, оцінювати й аналізувати ситуацію, вести дискусію, виховувати допитливість, естетичний смак, патріотизм.

Як педагогу впізнати майбутніх вікіпедистів? Відомо, що найкраще учні розкриваються у нестандартних ситуаціях. Тож першим етапом цієї роботи для вчителя буде організувати цікавий вікіквест чи загальношкільну вікіконференцію на актуальну тему, наприклад, «Моя земля – земля моїх батьків!». Така зустріч зразу ж відсіє тих, кому це не цікаво і дасть стимул до майбутньої роботи у вікіпедії тим, хто захоче знати більше, хто зразу ж зауважить, що така діяльність – діяльність майбутнього! Тож саме інтерес, бажання пізнати щось нове, сучасне, нетрадиційне – є стимулами для роботи. А ще – естетична насолода від добре зробленої справи! Зауважимо, не оцінка! Справжньому педагогу важливо запустити усі важелі, щоби зацікавити особистість (вікісувенірами, залученням до найрізноманітніших заходів, ініційованих Міністерством освіти і науки України: «Я – європеєць», Усеукраїнський конкурс учнівської творчості під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої!» у номінаціях «Література», «Історія України і державотворення», «Змагаймося за нове життя!» (до річниці від дня народження Лесі Українки), «Вода – це життя!», «Новітній інтелектуал України» тощо, поєднавши їх із роботою у вікіпроектах). Адже успішний учитель не той, хто вміє розповідати про розумні та добрі речі, а той, хто вміє мотивувати цікаву і корисну діяльність та спрямовувати її у правильне русло.

Навчити учнів ставитися відповідально і з розумінням до серйозної справи можна, наприклад, завдяки правильній організації навчання та відпочинку. У процесі редагування вікіпедії це якраз є можливим. Часто учень сам керує своїм часом, він може будь-де за будь-яких обставин, навіть під час мандрівки, завантажувати у вікісховище світлини чи писати статтю.

Позитивним є той момент, що редагування вікіпедії вдала інноваційна форма вивчення літератури в умовах дистанційного навчання. Завдання типу: «Ознайомся із біографією письменника / письменниці, порівнявши інформацію у підручнику та на сторінці вікіпедії. Які неточності ти помітив? Спробуй, проаналізувавши інші авторитетні джерела, виправити помилки». Якщо учень володіє навичками редагування вікіпедії, то він може зразу ж виправляти помилки на сторінці вільної енциклопедії. Цю роботу вчителів варто контролювати й оцінювати. Адже, редагуючи вікіпедію, здобувач освіти через матеріал статей збагачується знаннями, креативно мислить та формує в собі риси справжнього свідомого розумного патріота.

Редагування вікіпедії учнями і педагогами розвиває критичне мислення, формує медіаграмотного читача. Визначивши проблему (наприклад, створити статтю про художній твір, якої немає у вікіпедії), учень шукає шляхи її розв'язку, самостійно чи із настановами учителя, опрацьовує і аналізує інформацію, логічно будує свої думки, наводить переконливу аргументацію, посиляючись на електронні та друковані джерела. А це й формує креативну особистість, яка вміє і знає, як організувати свою дослідницьку роботу. Друковані паперові учнівські напрацювання на 15-25 сторінок – це вже не цікаво сучасним дітям. А ось редагування вікіпедії дасть можливість цим знанням та вмінням надати суспільно-корисний статус.

Формування компетентностей через редагування Вікіпедії на уроках літератури – це оригінальний шлях ознайомлення учнів із методами наукового пізнання, важливий спосіб формування:

читацької грамотності (інформаційний план вільної енциклопедії, розуміння, використання, оцінювання, осмислення писемних текстів і вияв зацікавленості ними з метою досягнення певних цілей, розширення своїх знань і розвитку читацького потенціалу задля готовності до активної участі в житті суспільства (Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018, 2019);

креативного та критичного мислення (розвиток індивідуальних здібностей і талантів);

соціальної компетентності (співпраця з учителем, іншими вікіпедистами школи, України, зокрема, розуміння своєї ролі в процесі розвитку держави).

Щоб діяти творчо в нових умовах (редагувати вікіпедію), безперечно потрібно володіти певними *вміннями та навичками*:

- *уміння планувати свою роботу*. Це вміння передбачає, насамперед, контроль часу за роботою з гаджетом, дотримання санітарно-гігієнічних норм. Поєднання роботи щодо виконання домашніх завдань доцільно поєднувати з редагуванням вікіпедії.

- *уміння працювати з різними джерелами інформації*, визначати її достовірність. Навчитися систематизувати знайдений матеріал, вміти виокремлювати з усього головне, важливе у роботі.

- *уміння аналізувати факти*. Людина так створена, що іноді, замість аналізу власне фактів, поринає в аналіз ставлення до них. У процесі редагування вікіпедії нейтральна точка зору – запорука успіху вікіпедиста!

- *уміння аргументувати соціальні контакти.* Часто під час редагування вікіпедії вікіпедисти натрапляють на зауваги інших на сторінці обговорення. Варто вважати це не докором, а дружньою порадою. Стримано реагувати на повідомлення, пам'ятати про спільну мету усіх вікіпедистів – наповнити достовірною інформацією українську вікіпедію, а не будувати кар'єрну драбину у цій мережі.

- *уміння створювати «кінцевий проєктний продукт»* – якісну та інформаційно правдиву статтю у вікіпедії.

- *уміння оцінювати себе й роботу іншого.* Об'єктивність полягає не в порівнянні себе за рівнем інтелекту з іншими, а у самокритичному ставленні до себе і своєї роботи.

- *уміння відстоювати власну думку та не опускає рук.* Варто зазначити, що редагування вікіпедії, зокрема, на початковому етапі, робота клопітка. Зауваги, видалення тільки-но написаних статей через звинувачення у порушенні авторського права або неважливості цієї інформації для енциклопедії загалом – стають причинами того, що дописувач розчаровується в роботі з редагування вікіпедії. Тож не потрібно «ставити» статус: «Я більше не редакую вікіпедію», адже, як писала українська поетеса Ліна Костенко: «Кожен фініш – це, по суті, – старт!».

Як бачимо, редагування вікіпедії – є продуктивною, сучасною, формою роботи на уроках літератури та успішним способом формування читацької компетентності. І лише правильне використання цієї інновації забезпечить якісну реалізацію навчальної програми літератури у Новій українській школі та стане вагомим чинником у формуванні конкурентноспроможного креативного випускника освітнього закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Аніскіна, Н.** (2005). Педагогічна підтримка обдарованості. Київ: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіціна.
2. **Капелько, І. І.** (2017). Формування національної свідомості засобами родинно-патріотичного виховання та шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій. Педагогічна майстерність. №1.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. **Онкович, Г.** (2018). Вікідидактика та її технології в системі відкритої освіти. Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Донецьк-Маріуполь-Покровськ.
5. **Потапова, І., Кузнецова О.** (2016). Розвиток інформологічної культури в учнів середнього шкільного віку. Сучасна школа України. №8.
6. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 (2019). Кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.. Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО.